

ВІСНИК

Національної академії Державної
прикордонної служби України

Серія: педагогіка

Електронне наукове фахове видання

*Засновник: Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького*

Рік заснування: 2009

Періодичність: 5 разів на рік

*Включено до Переліку електронних фахових видань України у галузі
педагогічних наук : Наказ Міністерства освіти і науки України
від 29.12.2014 № 1528*

Випуск 3

2018

м. Хмельницький

***Рекомендовано до публікації рішенням ученої ради Національної академії
Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького
від 24 травня 2018 року, протокол № 16***

Галузь науки: педагогічні науки

Мова видання: українська, російська

Головний редактор: д-р пед. наук, проф. Діденко О. В.

Відповідальний секретар: канд. пед. наук, с.н.с. Царенко О. В.

Члени редколегії:

педагогічні науки:

Артюшин Г. М. (д-р пед. наук, проф.), Галімов А. В. (д-р пед. наук, проф.),
Іщенко Д. В. (д-р пед. наук, проф.), Морська Л. І. (д-р пед. наук, проф.),
Руснак І. С. (д-р пед. наук, проф.), Торічний О. В. (д-р пед. наук, проф.),
Блощинський І. А. (д-р пед. наук, проф.), Мірошніченко В. І. (д-р пед. наук,
доц.), Ставицький О. М. (д-р пед. наук, доц.), Ганаба С. О. (д-р філос. наук,
доц.), Шумовецька С. П. (к. пед. н., доцент)

Адреса редакції: Національна академія Державної прикордонної служби
України імені Богдана Хмельницького, вул. Шевченка, 46,
м. Хмельницький, 29003

Тел.: (098) 067-91-60

E-mail: oksana_tsarenko@ukr.net

ЗМІСТ

БРАНИЦЬКА Тетяна

Концептуальні засади системи формування конфліктологічної культури майбутніх фахівців соціономічних професій

ВАРАВА Єлизавета

Лінгвістично-методичні аспекти підготовки майбутніх учителів іноземної мови до ефективного педагогічного спілкування

ГОМОНЮК Олена

Значення ціннісно-сислової компетентності у формуванні цінностей професійної діяльності майбутнього педагога

ДІДЕНКО Олександр

До проблеми підготовки майбутніх офіцерів запасу в закладах вищої освіти

ДОМАНЮК Оксана

Доброчливість як запорука морального зростання особистості

ЛЕВКО Мар'яна

Експериментальне дослідження рівнів сформованості політичної культури курсантів у процесі фахової підготовки у ВВНЗ

ЛЕМЕШКО Ольга

Визначення моделей комунікативної компетентності

МЕЛЬНИЧУК Ірина, ГУМЕННА Іванна

Етичні аспекти підготовки майбутніх лікарів до професійної діяльності

ПАВЛЮК Тетяна

Експериментальна перевірка результативності педагогічних умов формування професійної готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до роботи з персоналом

РЕМБАЧ Ольга, ПЕРКАТИЙ Роман

Теоретичні засади формування самоосвітньої компетентності у майбутніх юристів

РОМАН Ірина

Особливості формування професійно-ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців військового управління у працях вітчизняних і зарубіжних вчених

САМОХВАЛ Олеся

Туристична освіта університетського рівня в німецькомовних країнах західної Європи: історична ретроспектива та сучасний стан

СТАМБУЛЬСЬКА Тетяна

Особливості проведення дослідно-експериментальної роботи щодо формування культури мовлення майбутніх учителів початкової школи в професійній підготовці

ТОРІЧНИЙ Олександр

Роль стажування у формуванні лідерської компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників

ТУШКО Клавдія, ДИЯК Вадим

Дидактичні особливості інтенсифікації процесу викладання гуманітарних та соціально-економічних наук у закладі вищої освіти прикордонного відомства

ФЕДИК Олександр

Самостійна робота майбутніх офіцерів – крок до самостійної пізнавальної діяльності

ЧЕРНОВА Світлана

Аналіз результатів експериментального дослідження педагогічних умов розвитку професійної комунікативної компетентності офіцерів-прикордонників у процесі підвищення кваліфікації

ШУКАТКА Оксана

Концепція формування індивідуальних стратегій здоров'язбереження майбутніх бакалаврів природничих спеціальностей на засадах міждисциплінарної інтеграції

Олеся САМОХВАЛ,

кандидат педагогічних наук,
докторант кафедри інноваційних та інформаційних технологій в освіті,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

ТУРИСТИЧНА ОСВІТА УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО РІВНЯ В НІМЕЦЬКОМОВНИХ КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ: ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА ТА СУЧАСНИЙ СТАН

У статті охарактеризовано сучасний стан туристичної освіти університетського рівня в Австрії та Швейцарії та розглянуто історичні передумови процесу її становлення. Визначено основні характеристики туристичної освіти в німецькомовних країнах, зокрема: університетська автономія, академічна свобода та диверсифікація освітніх програм та спеціальностей. З'ясовано, що негативною особливістю сучасної туристичної освіти в Австрії та Швейцарії є збільшення кількості випускників закладів вищої туристичної освіти, що призвело до перенасичення туристичного ринку праці управлінськими кадрами.

***Ключові слова:** туристична освіта; туризм; туристична галузь; майбутні фахівці; німецькомовні країни; заклади туристичної освіти.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Стрімко розвиваючий туризм відіграє неабияку роль у розвитку економіки, забезпеченні її зростання та створенні нових робочих місць всередині країни. Туристична галузь потребує висококваліфікованої та освіченої робочої сили для результативності виконання професійних завдань та досягнення поставлених цілей. Оскільки успішна взаємодія між туристами та працівниками туристичної сфери діяльності вважається невід'ємним чинником якісного розвитку туристичної галузі, тому підготовка фахових кадрів для туристичної сфери діяльності була та залишається нагальною проблемою педагогіки туризму.

Туристична освіта стає транскордонним та транснаціональним фактором ефективності суспільного розвитку, провідною сферою формування висококваліфікованих, конкурентоспроможних робочих кадрів, здатних оперативно реагувати на швидкозмінні умови праці, зростаючі обсяги науково-

технічних знань, глобалізацію та інформатизацію усіх сфер суспільного життя, а також залишається головним національним та світовим пріоритетом.

Враховуючи те, що колискою розвитку туристичної освіти у світі вважається Західна Європа, вважаємо за доцільне дослідити процес розвитку туристичної освіти університетського рівня в провідних європейських країнах, зокрема Австрії та Швейцарії, які відносяться до лінгвокраїнознавчої категорії «німецькомовні країни».

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опирається автор. Варто зазначити, що проблема становлення, модернізації, реформування туристичної освіти в німецькомовних країнах не була об'єктом наукового дослідження вітчизняних науковців. Деякі українські вчені досліджували особливості туристичної освіти німецькомовних країн в межах окремих територій, зокрема Н. Закордонєць (Швейцарія), Л. Кнодель (Німеччина, Австрія, Швейцарія), В. Федорченко (окремі європейські країни). Зарубіжна наукова спільнота, в свою чергу, присвятила чимало праць дослідженню системи туристичної освіти та проблемам підготовки майбутніх фахівців туристичної галузі в освітніх закладах німецькомовних країн Західної Європи, зокрема: К. Веймар, Х. Вертнер, Р. Ігер, К. Маурер, М. Хіц (Австрія); Б. Бернет, Т. Бігер, Е. Ветштайн, А. Інверсіні, Ф. Гонон, Л. Кантоні, П. Келлер, Р. Маджі, Х. Мюллер, Л. Падуреан, П. Паоліні, Р. Шег, Т. Штайнер (Швейцарія).

Не дивлячись на вітчизняні та зарубіжні наукові розвідки в межах окресленої проблеми, вважаємо за необхідне дослідити сучасний стан та особливості становлення вищої туристичної освіти не в окремих європейських країнах, а в цілісній лінгвокраїнознавчій площині – «німецькомовні країни» – для визначення спільних факторів впливу на ті чи інші процеси.

Отже, **метою дослідження** є дослідити особливості процесу становлення університетської туристичної освіти в німецькомовних країнах Західної Європи, виокремити фактори, що сприяють її позитивному чи негативному

розвитку, а також проаналізувати сучасний стан справ у закладах вищої туристичної освіти Австрії та Швейцарії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Становлення університетської туристичної освіти не відбувається спонтанно, а залежить від певних факторів, які так чи інакше впливають на формування передумов для її ефективного розвитку чи стагнації.

Досвід Австрії та Швейцарії доводить, що їхня система туристичної освіти є однією з найбільш продуктивних і високоякісних серед країн Західної Європи. Університетська туристична освіта в німецькомовних країнах сформувалася відносно недавно і увібрала в себе прадавні академічні традиції та сучасні підходи до професійної підготовки управлінських кадрів туристичної галузі як відповідь на виклики глобалізаційного сьогодення. Отож, новітню вищу туристичну освіту в німецькомовних країнах можна охарактеризувати як європейську, демократичну, інноваційну систему освіти.

Досліджуючи історичні передумови становлення туристичної освіти в німецькомовних країнах Західної Європи, було з'ясовано, що інтенсивність розвитку університетської туристичної освіти припадає на період розвитку «масового» туризму.

На думку Д. Айрі [1], інтенсивний розвиток закладів вищої туристичної освіти відбувся у післявоєнний період (1960-ті роки) та зумовлений впливом трьох факторів, а саме: зростання туристичних потоків в Європу та визнання туризму як важливої складової розвитку світової економіки; зростання значущості отримання вищої освіти як передумови успішної реалізації професійних цілей в умовах інтенсивного економічного розвитку; потреба у переформатуванні класичного типу отримання вищої професійної освіти та необхідності створення програм підготовки майбутніх фахівців туристичної галузі, орієнтованих більшою мірою на практичну складову професійного навчання.

Популяризація туризму у світі в післявоєнні часи сприяла появі нових спеціальностей туристичного спрямування та зростанню кількості

університетів, які пропонували абітурієнтам програми підготовки за напрямом «Туризм» та «Готельно-ресторанна справа». Проаналізувавши заклади вищої освіти німецькомовних країн Західної Європи за роками початку підготовки за туристичними спеціальностями, можна стверджувати, що значний відсоток освітніх закладів Австрії та Швейцарії розпочали підготовку майбутніх фахівців туристичної галузі у 90-х (38 %) і 2000-х (42 %) роках, що підтверджує новітність туристичної освіти та актуальність її дослідження.

Важливих змін зазнала туристична освіта наприкінці 90-х рр., що супроводжувались глибокими структурними нововведеннями, спричиненими лібералізацією авіації, глобалізацією туризму з використанням всесвітньої мережі Інтернет, введенням Болонської системи навчання та створенням європейського простору вищої освіти, що сприяло кардинальним змінам у філософії та структурі вищої туристичної освіти, а також її інтернаціоналізації.

Незважаючи на те, що на сьогоднішній день Австрія не може похизуватись значною кількістю закладів вищої освіти (далі ЗВО), які здійснюють підготовку майбутніх управлінських кадрів туристичної галузі (всього 9 ЗВО) у порівнянні з Швейцарією (всього 23 ЗВО), висока якість освітньої підготовки заслуговує уваги для ретельного аналізу розвитку туристичної освіти в німецькомовних країнах Західної Європи.

Спеціалізованими закладами вищої туристичної освіти Австрії є політехнічні вищі школи та приватні вищі школи (університети). Розвиток політехнічних вищих шкіл, яким характерна дуальна система підготовки майбутніх фахівців туристичної галузі, розпочався у 1993 р. (в той час як у Швейцарії в 1995 р.) з імплементацією основних положень Федерального закону щодо напрямів підготовки у політехнічних вищих школах [2].

У 1994 р. вперше політехнічні вищі школи розпочали спеціалізовану підготовку майбутніх фахівців туристичної галузі (Політехнічна вища школа в м. Відень і м. Кремс), що послугувало стартапом для створення приватного сектору вищої туристичної освіти.

У 1994/95 рр. Австрія запровадила повний робочий день для навчання студентів за різними навчальними програмами: навчальна програма в політехнічних вищих школах, якій характерний короткий термін навчання та можливість навчатись майбутній професії в межах тренінгових центрів (спеціально облаштованих лабораторій) або на навчальних підприємствах. Така програма є доповненням або ж заміником традиційної університетської освіти.

З 1996 р. Австрійські політехнічні вищі школи пропонують програми підготовки за туристичними спеціальностями для працюючих верств населення, що передбачає мінімалізацію аудиторних занять і збільшення годин для самостійної роботи.

Окрім Федерального уряду Австрії (Австрія і Швейцарія є федеративними республіками, в яких повноваження розподілені між місцевими та федеральними органами влади), регіональні органи, громадські організації, професійні спілки, такі як торгова палата та/або приватні фірми приймають активну участь у плануванні та здійсненні навчального процесу.

На сьогоднішній день всі політехнічні університети, що здійснюють підготовку майбутніх фахівців туристичної галузі отримали автономію на федеральному рівні та мають право формувати програми підготовки бакалаврів та магістрів. Це дало змогу прирівняти вищі заклади освіти даного типу до університетського рівня.

Загалом, проаналізувавши статистичні дані щодо кількості студентів, що здобувають середню чи вищу туристичну освіту за останнє десятиліття (див. табл. 1), стає зрозумілим, що щороку збільшується відсоток студентів, які бажають отримати університетський рівень туристичної освіти. В свою чергу, професійні заклади туристичної освіти вторинного рівня з роками втрачають контингент студентів. Така тенденція може пояснити нестачу в Австрії кваліфікованих кадрів вищого рівня та достатньою кількістю фахової робочої сили, а також сформованість потреби в управлінських кадрах на європейському та світовому ринках праці.

**Студентський контингент в межах професійних навчальних закладів
туристичної освіти Австрії**

Рік завершення програми підготовки	Загальна кількість студентів	Професійні середні школи (кількість студентів)	Заклади вищої освіти (кількість студентів)
1997	11.589	2.549	5.247
1998	12.145	2.642	5.921
1999	13.031	2.804	6.623
2000	13.515	2.802	7.002
2001	13.233	2.659	7.313
2002	12.974	2.446	7.373
2003	13.330	2.396	7.137
2007	14.818	2.846	7.903
2008	14.495	2.767	8.134
2009	13.546	2.731	8.062
2010	12.552	2.609	8.169
2011	11.840	2.474	8.234
2012	11.304	2.340	7.991
2013	10.351	2.180	7.941
2014	9.646	1.989	7.676
2015	9.075	1.831	7.536
2016	8.788	1.750	7.185

Примітка: джерело [3]; систематизовано автором

Водночас проаналізувавши статистичні дані щодо зайнятості громадян держави у туристичній галузі у період з 1997 по 2017 рр. кількість працівників сфери туризму у Австрії зросла на 59 %) [3]. Отож, можна стверджувати, що туризм є однією з найбільш трудомістких галузей Австрії.

У порівнянні з Австрією у Швейцарії останнім часом кадрова ситуація на ринку праці туристичної галузі характеризується як нестабільна. Недостатня популяризація туристичної сфери діяльності та жорсткі умови праці призвели до уповільнення процесу залучення нової робочої сили та зменшення учнівського контингенту у професійних закладах освіти вторинного рівня, які забезпечують туристичну галузь кваліфікованою робочою силою (див. табл. 2).

З одного боку, важко знайти кваліфікованих працівників для різнопланової роботи на підприємствах туристичної сфери діяльності, з іншого – недостатня кількість робочих місць для випускників вищих закладів туристичної освіти.

**Кількість випускників за окремими кваліфікаціями фахівців сфери
туризму в Швейцарії на різних освітніх рівнях (2005-2015 рр)**

Освітній рівень/кваліфікація	Тип освітнього документу	2005	2009	2010	2013	2014	2015
Базова професійно-технічна освіта і підготовка (Учнівство)							
Фахівець у веденні готельного господарства	Федеральний професійний сертифікат	206	33	34	74	81	66
Фахівець у веденні ресторанного господарства	Федеральний професійний сертифікат	-	708	660	30	30	27
Кухар	Федеральний професійний сертифікат	1431	1669	1809	1677	1567	1537
Фахівець у сфері громадського харчування	Федеральний професійний сертифікат	221	35	39	62	68	77
Турагент	Федеральний професійний сертифікат	25	174	206	47	34	44
Туристичний гід	Федеральний професійний сертифікат	-	-	-	22	46	5
Вища професійна освіта і підготовка (неуніверситетський сектор)							
Менеджер підприємницької діяльності у сфері громадського харчування	Федеральний професійний диплом	-	-	24	13	17	12
Менеджер закладу громадського харчування	Федеральний професійний диплом	23	14	-	-	7	1
Менеджер закладу готельного господарства	Федеральний професійний диплом	25	10	15	73	3	-
Менеджер ресторанного закладу	Федеральний професійний диплом	66	-	6	1	2	-
Менеджер у сфері туризму та дозвілля	Федеральний професійний диплом	11	299	170	2	10	1
Вища освіта (університетський сектор)							
Фахівець готельно-ресторанної справи	Диплом вищої професійної освіти	238/ 152	140	259	436	462	417
Фахівець туристичної діяльності	Диплом вищої проф.. освіти	360	299	170	220	206	173
Бакалавр готельної справи	Ступінь бакалавра	-	-	-	450	504	544
Магістр у галузі туризму	Ступінь магістра	-	-	-	300	164	191

Примітка: джерело [4; 5; 6]; систематизовано автором

Як результат, формується суспільна думка щодо непривабливості умов праці та низька середня заробітна плата в порівнянні з іншими галузями економіки Швейцарії [7].

Аналіз кількості випускників за окремими кваліфікаціями фахівців сфери туризму в Швейцарії на різних освітніх рівнях також засвідчує стрімке розширення переліку професійних кваліфікацій туристичного спрямування в Швейцарських закладах вищої освіти. У готельному господарстві та громадському харчуванні у 2012 році кількість випускників закладів туристичної освіти зросла до 3772 в порівнянні з 2 570 в 2007 році. З 2009 року спостерігається тенденція до збільшення кількості випускників закладів вищої туристичної освіти в середньому на 5,7 % [4–6]. Необхідно також зазначити, що суттєве збільшення кількості випускників університетських програм підготовки туристичного спрямування спостерігається переважно в міжнародних закладах туристичної освіти, що здійснюють підготовку майбутніх фахівців на території Швейцарії без федеральної акредитації освітньої діяльності. 95 % студентів таких закладів вищої туристичної освіти Швейцарії складають іноземці, які здобувають професію для подальшого просування на світовому туристичному ринку праці, адже випускники освітніх закладів готельно-ресторанного управління та туризму Швейцарії користуються неабияким авторитетом у провідних туристичних компаніях світу.

Все ж, незважаючи на популярність туристичних спеціальностей у закладах вищої освіти Швейцарії та Австрії, все частіше туристична галузь сприймається як можливість професійного становлення для подальшого просування в більш прогресивні економічні галузі держав. Отримавши достатні професійні навички роботи у соціальному секторі, працівники залишають туристичну галузь, що призводить до високої міжгалузевої мобільності [8]. Як наслідок, залучення кваліфікованої робочої сили у туристичну галузь є недостатньо ефективним, що негативно впливає на якість професійних кадрів.

На думку швейцарського дослідника туристичної освіти Д. Стемплі [9], починаючи з 2002 р. в німецькомовних країнах спостерігається зниження

притоку висококваліфікованих працівників високих і середніх кадрових позицій, як результат гнучкості процесу працевлаштування у периферійних місцевостях. Крім того, замість створення нових підприємств туристичної галузі в Австрії та Швейцарії, їх кількість щороку зменшується [3–6], що, в свою чергу, призводить до зменшення робочих місць та можливостей реалізації випускниками закладів вищої туристичної освіти у реальному професійному середовищі.

Аналізуючи зміст туристичної освіти у закладах університетського рівня Австрії та Швейцарії варто зауважити, що збільшення бакалаврських і магістерських програм підготовки за туристичними спеціальностями супроводжується розширенням можливостей отримати професійні кваліфікації в межах неперервної туристичної освіти. Програми підготовки за освітнім ступенем «Магістр» (анг. MAS), «Магістр ділового адміністрування» (анг. EMBA) зі спеціалізацією туристичного спрямування є прикладом багатогранності поняття «Менеджмент», що активно застосовується для характеристики туристичної освіти як міждисциплінарного феномена.

Висновки. Отже, нові виклики, спричинені глобалізаційними процесами у світовій економіці, інформатизація суспільства та тривала міграційна криза в країнах Західної Європи, здійснили неабиякий вплив на розвиток та реформування новітньої туристичної освіти університетського рівня.

Характерними рисами новітньої вищої туристичної освіти в німецькомовних країнах є університетська автономія, академічна свобода та диверсифікація освітніх програм та спеціальностей. Університетська автономія передбачає децентралізацію й демократизацію управління університетом, демократизацію навчального процесу, підвищення відповідальності за якість надання освітніх послуг. Академічна свобода розуміється як забезпечення самостійності студентів в дозволених межах, тобто максимальна демократизація процедури навчання, надання права обирати навчальні курси поза певним обсягом обов'язкових, а також самостійність вищого закладу туристичної освіти в організації навчального процесу тощо. Диверсифікація

освітніх програм та спеціальностей у закладах вищої туристичної освіти свідчить про відсутність узгодженої позиції щодо кваліфікаційного переліку та отримання додаткової можливості підвищувати конкурентність закладів туристичної освіти в межах країни.

Негативною особливістю сучасної туристичної освіти в Австрії та Швейцарії вважаємо збільшення кількості випускників закладів вищої туристичної освіти, що призвело до перенасичення туристичного ринку праці управлінськими кадрами та недостатня кількість працівників нижньої та середньої менеджерської ланки.

Перспективи подальших розвідок вбачаємо у детальному аналізі змісту туристичної освіти університетського рівня Австрії та Швейцарії та можливості екстраполяції досвіду підготовки майбутніх фахівців туристичної галузі німецькомовних країн у ЗВО України.

Список використаної літератури

1. Airey D. Growth and Development. In D. Airey & J. Tribe (Eds.), *An International Handbook of Tourism Education*. Oxford : Elsevier, 2005. pp. 13–24.
2. Bundesgesetz über die Organisation der Universitäten und ihre Studien vom 9. August 2002 // *Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich*. Jg. 2002. T. 1. SS. 1267–1333.
3. Statistischen Jahrbuches der WKÖ URL: <https://www.wko.at/service/zahlen-daten-fakten/statistical-yearbook.html>
4. Schweizer tourismus in zahlen 2006 : Struktur und Branchendaten. Schweizer Tourismus Verband (STV), 2007. 48 p. URL :https://www.quality-our-passion.ch/sites/default/files/weserve/infothek/medienmitteilung/2006/Schweizer_Tourismus_in_Zahlen_2006.pdf
5. Schweizer tourismus in zahlen 2010 : Struktur und Branchendaten. Schweizer (STV), 2011. 52 p. URL :https://www.stv-fst.ch/sites/default/files/weserve/infothek/Vademecum/2010/Schweizer_Tourismus_in_Zahlen_2010.pdf
6. Schweizer tourismus in zahlen 2016 : Struktur und Branchendaten. Schweizer Tourismus Verband (STV), 2017. 52 p. URL :<https://www.bfs.admin.ch/bfs/de/home/statistiken/kataloge-datenbanken/publikationen.assetdetail.3282044.html>
7. Ein Berufsstand in Bewegung «Qualitäts- und Bildungsoffensive» im Gastgewerbe. A profession in move / «Quality and Education Offensive» in hospitality. *Neue Zürcher Zeitung*, 23.1.2002. S. 69.
8. Bieger T., Laesser C., Boksberger P. Fluctuation and retention factors of tourism professionals – An analysis of the cross-industry mobility in Switzerland, St. Gallen, unpublished working paper, St. Gallen, 2004.

9. Stampfli D. Absolventen sollten flexibler sein (Graduates should be more flexible). Hotel + Tourismus Revue, No. 27, 2004. P. 3.

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор Гомонюк О. М.

Самохвал О. А. Туристское образование университетского уровня в немецкоязычных странах Западной Европы: историческая ретроспектива и современное состояние

В статье охарактеризовано современное состояние туристского образования университетского уровня в Австрии и Швейцарии, а также рассмотрены исторические предпосылки процесса ее становления. Определены основные характеристики туристского образования в немецкоязычных странах, в частности: университетская автономия, академическая свобода и диверсификация образовательных программ и специальностей. Выяснено, что отрицательной особенностью современного туристского образования в Австрии и Швейцарии является увеличение количества выпускников высших образовательных учреждений, что привело к перенасыщению туристского рынка труда управленческими кадрами.

Ключевые слова: туристское образование; туризм; туристская отрасль; будущие специалисты; немецкоязычные страны; учреждения туристского образования.

Samokhval O. Tourism Education at the Tertiary Level in German-Speaking Countries of Western Europe: Historical Retrospective and Current State

The article deals with the characteristic of the current state of tourism education at the tertiary level in Austria and Switzerland and examines the historical background of its formation process. The main peculiarities of tourism education in German-speaking countries are determined, in particular: university autonomy, academic freedom and diversification of educational programs and specialties.

It has been defined that the higher tourism education in German-speaking countries becomes a transboundary and transnational factor of the effectiveness of social development, a leading sphere in training highly skilled, competitive labour force capable to respond promptly to fast-changing working conditions, increasing levels of scientific and technical knowledge, globalization and informatization of all spheres of social life, and being a major national and world priority. It has been estimated that the intensity of the development of tourism education at the tertiary level in Austria and Switzerland fell on the period of «mass» tourism in Europe.

It was emphasized that the popularization of tourism during the postwar period in the world contributed to the developing of new tourism specializations and the increasing the number of universities offering training programs in Tourism and Hotel and Restaurant Business. Having analyzed higher education institutions of German-speaking countries in Western Europe according to the beginning of the training year in tourism specializations, it can be estimated that a significant number of higher education institutions in Austria and Switzerland have started the training of future skilled workers to the tourism industry in the 90-s (38 %) and 2000-s years

(42 %). This fact confirms the recency of tourism education and the relevance of its research.

It was also determined that tourism education in the late 1990-s was changed deeply by the influence of such structural factors as liberalization of aviation, globalization of tourism activity by the use of the World Wide Web, the introduction of the Bologna system of education in European countries, and the creation of a European area of higher education. Those factors contributed to the cardinal changes in the philosophy and structure of higher tourism education, as well as its internationalization.

It is defined that the negative feature of the current tourism education in Austria and Switzerland is the increase in the number of graduates from higher education institutions that leads to the overfilling of the tourism market by managerial staff.

Key words: tourism education; tourism; tourism industry; future skilled workers; German-speaking countries; institutions of higher education in tourism.